

Het Bodhisattva Pad

Bhupendra R. Vora

Bhupendra Vora is voormalig General Secretary van de Theosophical Society in Oost- en Centraal-Afrika. Hij woont nu in Engeland. Dit is de *Blavatsky Lecture*, gegeven op de Engelse zomerschool in 2011.

Het is mij een grote eer de prestigieuze *Blavatsky Lecture* te geven en eer te bewijzen aan deze grote Yogini. Er was een waarlijk ontroerende gebeurtenis in het leven van mevrouw Blavatsky toen zij onderweg was van Parijs naar New York, in juni 1873, en een eerste klas kaartje had voor de Atlantische oversteek. Op weg naar het inschepen kwam ze een vrouw tegen met twee kleine kinderen, ontredderd en huilend. Deze vrouw was blijkbaar opgelicht en dus gestrand, zonder enig geld en niet in staat om naar New York te reizen. Met de ruimhartigheid van een Bodhisattva ruidde mevrouw Blavatsky haar eerste klas kaartje in voor tussendeckkaartjes voor zichzelf en voor deze vrouw en haar kinderen. Zij bracht tien dagen door op het overvolle tussendeck van een emigrantenschip, vol viezigheid, stank en ratten. Tien afschuwelijke dagen waren het, met uitzondering van het warme gezelschap van de dankbare vrouw en haar kinderen.

De sleutel tot de Theosofie definieert liefdadigheid als 'persoonlijke inspanning voor anderen; persoonlijke genade en vriendelijkheid; persoonlijke belangstelling voor het welzijn van hen die lijden; persoonlijke sympathie, voorzorg en hulp

bij hun problemen of noden.' Dit zijn de deugden van een Bodhisattva.

De Bodhisattva is een spiritueel gevorderd wezen in wie de Bodhichitta tot bloei is gekomen (bodhichitta is het besef van innerlijk verlicht te zijn- *Woordentolk Ganesha*) en die op het pad is naar volledig Boeddhaschap of Adeptschap, de volledig ontwaakte en alwetende Ene, die volmaakt is in wijsheid. Het wordt ook gebruikt om een spiritueel wezen aan te duiden dat ervoor gekozen heeft om afstand te doen van Nirvana, of de laatste staat van verlichting en gelukzaligheid, zodat andere voelende wezens geholpen kunnen worden bij het bereiken van bevrijding. In deze context verwijzen theosofische leringen naar het Bodhisattva-ideaal, dat wordt gevolgd door vele Meesters van Wijsheid die in hun oneindig mededogen voor de mensheid dit pad van dienstbetoon gekozen hebben.

Over Gautama Boeddha wordt wel gezegd dat hij zijn leven als Soemedha opgaf om een Boeddha van Mededogen te worden en de mensheid te helpen, in tegenwoordigheid van de toenmalige Boeddha Dipankara. Terwijl hij afstand

deed van de mogelijkheid om een Arhat te worden, besloot hij:

Laat mij liever, zoals Dipankara, nadat ik ben opgestegen tot de opperste kennis van de waarheid, alle mensen in staat stellen om aan boord van het schip van waarheid te gaan. Aldus kan ik hen over de Zee van het Bestaan dragen. Moge ik pas dan Nibbana (nirvana) in mijzelf realiseren.

Er bestaat een soortgelijke traditie in de Jain filosofie waar een wezen besluit om een Tirthankara, of een bouwer van de doorwaadbare plaats, te worden, om mensen te helpen de levenszee over te steken naar de andere oever.

Sommige van de voorgaande levens van de Boeddha als Bodhisattva worden verteld in de verhalen over zijn vorige levens. Deze tonen aan dat de Boeddha, leven na leven, in welke vorm hij ook geboren werd, alle voelende wezens hielp. Er wordt over Gautama Boeddha verteld dat er geen plaats op aarde is waar hij niet in een of ander voorbij leven zijn leven opofferde ter wille van anderen. Theosofische literatuur vermeldt de vele levens van dit Grote Wezen als een Leraar van de mensheid, die de goddelijke wijsheid uitdeelt zodat mensen bevrijd kunnen worden van hun gebondenheid. Het is ontzagwekkend dat zoveel spirituele leringen, van de vele religieuze tradities in de verschillende delen van de wereld, worden toegeschreven aan hem, als Bodhisattva in één of andere incarnatie, hetzij als Vyasa in India, Hermes in Egypte, Orpheus in Griekenland, Zarathustra in Perzië en tenslotte als Gautama Boeddha, weer in India. Als leraar van mensen en goden hielp hij alle wezens. In zijn laatste incarnatie als Prins Siddhartha bracht hij het ultieme offer bij het bereiken van Boeddhaschap door af te zien van Nirvana totdat alle voelende wezens de poorten van die gezegende staat doorgedaan waren. Esoterische literatuur noemt dit terecht het grote offer of *mahabhinishkramana*.

Teksten in het Pali verwijzen naar de overpeinzingen van de Boeddha, na zijn verlichting, over de staat van de wereld en de keten van oorzakelijkheid. De legende wil dat hij als een Prins van Kapilavastu zicht had op menselijk lijden in de vorm van ziekte, ouderdom en dood terwijl hij de stad rondging, en besloot om de oorzaak van lijden en de weg naar bevrijding te vinden. Nadat hij de manier gevonden had om dit lijden te beëindigen, op die nacht van volle maan in mei, vroeg hij zich af of de mensheid er klaar voor was om zijn boodschap te ontvangen. *Het Licht van Azië* beschrijft symbolisch dit ogenblik van bezorgdheid van Moeder Aarde dat de Boeddha het *dharma* niet zou prediken, en zij zond een oproep tot hulp uit:

Ik ben zeker verloren, ik en mijn schepselen. O, Opperwezen!

Laat Uw Grote Wet geuit worden!

De Meester stortte zijn inzichten uit over de wereld en haar lijdende mensheid en besloot de Wet te uiten. Hij verklaarde: *Inderdaad, ik zal preken! Laat wie ook maar wil luisteren, de Wet vernemen.*

Zo begon het werk van de Boeddha waarop hij zich lange tijd had voorbereid. Hij besloot af te zien van de vruchten van Nirvana en verkoos een Nirmanakaya te zijn en alle vormen van bewust leven naar de poorten van bevrijding te brengen. In *De Geheime Leer* openbaart mevrouw Blavatsky het mysterie van de weigering van de Boeddha om Nirvana binnen te gaan met de volgende woorden:

Aldus zag Tathagata, twintig jaar later, na zijn uiterlijke dood, in zijn immense liefde en 'medelijdend mededogen' voor de dwalende en onwetende mensheid, af van Paranirvana opdat hij zou kunnen doorgaan met het helpen van mensen.

Veel van de vertrouwde discipelen van de Boeddha die het niveau van Arhat bereikt hadden, kozen het pad van hun Meester, zodat ook zij konden werken aan de bevrijding van de mensheid. De

Meesters van Wijsheid, verbonden met de wereld, hebben op soortgelijke wijze besloten te werken voor het welzijn van de mensheid, veeleer dan de gelukzaligheid van Nirvana op te zoeken. *De Stem van de Stilte* verwijst naar het feit dat zij een 'Beschermsmuur' gevormd hebben, eigenhandig door hen gebouwd. Opgebouwd door hun martelingen, gecementeerd met hun bloed, beschermt deze de mensheid van verdere en veel grotere misère en verdriet.

De *Bhagavad Gita* benadrukt onzelfzuchtige dienstverlening aan de mensheid, zonder begeerte of gehechtheid en noemt dit het pad van werken voor de realisatie van God. Een vers ervan (III,19) leert ons specifiek dat de mens, door zijn plicht in de maatschappij te volbrengen, eerbied betoont en het Allerhoogste bereikt. In een aloude hymne van de *Rig Veda* staat een merkwaardige uitspraak over het ideaal van dienst aan de mensheid: *Wie is het, van wie men zegt dat hij leeft? Hij die leeft ter wille van anderen leeft waarlijk.*

De *Anna Sukta* van de *Rig Veda* schrijft de plicht voor van dienstverlening aan anderen. Zij vermeldt allerlei soorten dienstverlening, waaronder het helpen van anderen in nood, het verspreiden van kennis en het uitdelen van voedsel aan hulpbehoevenden. Het geeft aan dat dienst verleend moet worden, niet met ijdelheid of met een gevoel van neerbuijgende minzaamheid, maar met uiterste nederigheid en zelfloosheid.

Er staat een mooi voorbeeld van de Bodhisattva-geest in de *Bhagavata Purana* over Koning Rantideva. Tijdens een periode van verwoestende hongersnood in zijn koninkrijk besteedde Rantideva zijn hele vermogen aan het voeden van hongerige en noodlijdende mensen. Diep getroffen door de nood van zijn volk en bij wijze van boetedoening ondernam de Koning een vastenperiode van achtenveertig dagen. Gedurende die periode nam hij geen voedsel of water.

Op de negenenveertigste dag, toen hij zich ervan had vergewist dat bijna alle hongerigen en hulpbehoevenden in zijn koninkrijk verlost waren van hun lijden en hun misère, besloot hij zijn vasten op te geven. Net toen hij op het punt stond om zijn eerste slok water te nemen, na achtenveertig dagen, hoorde hij de meelijwekkende kreet van iemand van laag maatschappelijk aanzien, Pulkasa, die om water vroeg om zijn dorst te lessen. De Koning die zich te midden van zijn ministers bevond, pakte het water dat voor hem was neergezet en beval dat de beker onmiddellijk aan Pulkasa gegeven werd. De ministers lazen de Koning streng de les over zijn suïcidale handeling. De Koning echter gaf niet toe en deed de beroemde uitspraak in ontroerende bewoordingen, zoals die werd opgetekend door de grote wijze Vyasa: *Ik verlang van de Opperste Heer niet de hoogste gelukzaligheid en evenmin heb ik behoefte aan Bevrijding, het beëindigen van de cyclus van geboorten en dood. Mijn enige begeerte is te lijden met alle wezens, en aanwezig te zijn te midden van hen, en hen te dienen zodat zij vrij mogen worden van misère. Mijn honger, dorst en vermoeidheid, mijn teleurstelling en begoochelingen – al deze ongewenste kenmerken van mijn in nood verkerende ziel zijn verdwenen op het moment dat ik water gaf aan iemand die leed aan acute dorst.*

Deze grootse verklaring van Rantideva, die ook vermeld staat in de *Mahabharata*, benadrukt de opperste plicht van het verlichten van het lijden van anderen en het verzachten van het lot van onze broeders en zusters. Hij stelt dat het delen van het lijden van anderen niet alleen noodzakelijk is voor het delen van de last van het verdriet van anderen, maar voor morele zuivering. In de Bodhisattva-traditie stelt hij dat de plicht van het verlichten van (ander-mans) lijden groter is dan ons eigen heil zoeken.

In één van de *Upanishads* staat een symbolisch verhaal over de deva's, de asura's en de mensen die de schepper, Heer Brahma, benaderden en ontevredenheid uitten over de toestand van hun leven waarin geen vrede of tevredenheid heerste. De deva's waren gewend aan een leven van rijkdom en sensuele genietingen, de asura's waren gewend om pijn en lijden toe te brengen aan anderen en de mensen waren hebzuchtig en vergaarden weelde en bezit. Geen van hen had enige vrede van het denkvermogen (peace of mind) en zij wilden dat de Heer God hen zou helpen. Het verhaal van de *Upanishad* stelt dat Brahma antwoordde door driemaal de lettergreep 'Da' uit te spreken. De deva's begrepen dat de lettergreep *damyata* of beperking in hun sensuele leven betekende; de asura's interpreteerden het geluid als *daya* of mededogen jegens alle wezens en de mensen namen aan dat het dana moest zijn, oftewel liefdadigheid jegens de minderbedeelden. Er ligt een heel significante boodschap in dit verhaal, over het soort leven dat geleefd zou moeten worden, waarin de drie aspecten van *damyata*, *daya* en *dana* altijd tegenwoordig zijn.

In het evangelie van de heilige Mattheus in het Nieuwe Testament wordt een indicatie gegeven van het soort zelfloos geven dat de realisatie van het Goddelijke verzekert. De Heer zegt: *Want ik heb honger geleden en gij hebt mij te eten gegeven, ik heb dorst geleden en gij hebt mij te drinken gegeven, ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt mij gehuisvest, naakt en gij hebt mij gekleed, ziek en gij hebt mij bezocht; ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden, zeggende: Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien en hebben wij u gevoed, of dorstig en hebben wij u te drinken gegeven? Wanneer hebben wij u als vreemdeling gezien en hebben u gehuisvest, of naakt en hebben u gekleed? Wanneer hebben*

wij u ziek of in de gevangenis gezien en zijn tot u gekomen? En de Koning zal hen antwoorden en zeggen: Voorwaar, ik zeg u, in zoverre u dit aan één van deze mijn minste broeders gedaan hebt, hebt u het mij gedaan (Matt.25:35).

De Bodhisattva's of Mahatma's worden gedreven door een dwingend verlangen om het lijden in de wereld te helpen verlichten en om alle vormen van voelend leven naar bevrijding te leiden. Zij zijn niet alleen maar wezens op weg naar de toestand van volledig verlichte Boeddha's of Adepten, maar zij zijn wezens die, door hun grote mededogen voor alle vormen van bewust leven, de ultieme gelukzaligheid voor zichzelf afwijzen. Dit wordt aangegeven in de eed van de Bodhisattva die stelt: *Nooit zal ik trachten individuele verlossing te ontvangen. Nooit zal ik alléén de ultieme vrede ingaan, maar voor altijd en overal zal ik leven en streven naar de verlossing van ieder wezen in de gehele wereld.*

Het Bodhizaad van de Bodhisattva wordt gevoed en gedrenkt door mededogende en liefhebbende daden, totdat het tot bloei komt in Bodhichitta, of het hart van wijsheid. Een soortgelijk zaad als dat van een Bodhisattva bestaat in ieder mens, aangezien iedereen deel uitmaakt van het Universele Bewustzijn, dat inherent mededogend is; maar alleen vanwege onwetendheid en onvolmaaktheid in de liefde wordt de glorie van het Bodhihart nog niet volledig manifest. Door zelfloos leven en liefdevolle daden die leven na leven verricht worden, het pad volgend van vele verlichte wezens, bereikt de aspirant die staat van volmaking en mededogen, die eigen is aan de grote ingewijden op het Pad.

In *De Mahatma Brieven* staat een intrigerende verwijzing van de Adept die bekend is als Mahatma M., over het zich terugtrekken van Mahatma KH., om hem voor te bereiden voor een hogere inwijding die hem verder zou brengen

op het pad van Bodhisattvaschap. Het is interessant om de verklaring te zien van Mahatma M. over *de oude toren in wiens boezem generaties Bodhisattva's opgegroeid zijn*. De locatie van de Toren is een mysterie, net als het soort van voorbereiding waar de Mahatma mee bezig was, die diende te leiden tot het tot bloei komen van de Bodhichitta, tot volheid van wijsheid en onbegrensde liefde voor de gehele mensheid. Er wordt gezegd dat hij zich aan het voorbereiden was voor zijn hogere initiatie, die hem klaar zou maken voor zijn toekomstige werk als Leraar der mensen. De compassie van Mahatma KH was evident in zijn verzoek aan zijn broeder, de Mahatma M., om ervoor te zorgen dat de spirituele leringen die de twee Engelse heren, A.P. Sinnett en A.O. Hume, van hem ontvingen, niet zouden lijden onder zijn afwezigheid. Deze Mahatma is leven na leven een leraar der mensheid geweest en op weg een Bodhisattva te worden. Elders in *De Mahatma Brieven* adviseert hij theosofen: *Zelfs als eenvoudig lid, en meer nog als functionaris, zou u moeten leren dat u onderricht mag geven, spirituele kennis en kracht vergaren opdat het werk op u kan steunen, en dat de treurende slachtoffers van onwetendheid van u de oorzaak van en de remedie voor hun pijn kunnen vernemen*.

De betekenis van dit advies moet beseft worden door theosofen. De duisternis van onwetendheid die het menselijk ras doordringt en de oorzaak vormt van lijden, die dient verdreven te worden door het licht van ware wijsheid over het doel van het leven; en dit is het werk van theosofen.

In de beroemde brief van de Grote Adept die bekend is als de Maha Chohan wordt een indicatie gegeven van de plicht van een theosoof. De Maha Chohan zegt: *Het gaat niet om de individuele en vastgestelde doelstelling om voor zichzelf Nirvana te bereiken (het toppunt van alle kennis en absolute wijsheid) - wat*

tenslotte alleen maar een verheven en glorieus egoïsme is - maar het zelfopofferende uitoefenen van de beste middelen om onze buurman op het rechte pad te brengen, om ervoor te zorgen dat zoveel medeschepselen als maar mogelijk daarvan kunnen profiteren: dat maakt iemand tot de ware theosoof.

Deze geest van mededogen en liefde, vervat in het principe van Universele Broederschap, zou het licht op het pad, het guiding light, van een theosoof moeten zijn. Om de eenheid van alle bestaan te begrijpen moeten wij een intense staat van spirituele liefde, goddelijke wijsheid en mededogen ontwikkelen, gegrond op een voortstuwende wil om al het voelend leven te helpen.

Er bestaat een legende over de Bodhisattva Avalokitesvara die hem laat zien met duizend handen en duizend ogen, hetgeen zijn bewustzijn en compassie die ieder leven helpt, aanduidt. Met een menigte van armen kan dit wezen al degenen helpen die lijden, en met de vele ogen kan hij hun lijden zien. Dit is een prachtig, dichterlijk beeld van een mededogend wezen dat een bron van inspiratie is voor miljoenen in de hele wereld, en wordt daarom in groot vertrouwen hoog geprezen in de mantra: *Ik buig voor u, Avalokitesvara, Bodhisattva, Mahasattva, de toekenner van vrede en bescherming tegen de rampen der wereld.*

Allen die waarlijk zijn toegewijd aan dit pad worden nooit moe van het aantal mensen dat geholpen moet worden, of de hoeveelheid werk daarmee gemoeid, of de tijd die besteed moet worden aan dit werk. Dit was evident in het leven van de stichters van de Theosophical Society, mevrouw Blavatsky en kolonel Olcott.

Santideva, de auteur van *Bodhicharyavatara Sutra*, stelt dat de

staat van een Bodhisattva niet bereikt wordt door gunst en genade, maar door louter eigen inspanning, door de aanwijzingen te volgen die verschaft worden in teksten en geschriften. Lang voordat de aspirant deze staat bereikt moet de persoon het *bodhizaad* in zijn hart gezaaid hebben, zoals de Boeddha dat deed in een vorig leven, lang geleden. De reis is alleen mogelijk door de intense spirituele discipline van het Pad. Vanaf het begin moet de aspirant heel duidelijk zijn over het motief, dat zelfloze dienstverlening aan alle vormen van bewust leven dient te zijn. *De Stem van de Stilte* vraagt: *Kan er gelukzaligheid zijn wanneer al wat leeft moet lijden? Moet u gered worden en de hele wereld horen huilen?*

Esoterische literatuur verwijst naar de verscheidene stappen die een aspirant moet doormaken, totdat het stadium bereikt wordt van een ferm besluit, om te werken voor het welzijn van alle vormen van bewust leven. De tekst van deze plechtige gelofte wordt gegeven in *Bodhipataprādīpa*, een werk van de grote Atīsa. Deze luidt als volgt: *Ik zal gastheer zijn voor alle levende wezens en hen redden van de cyclus van incarnaties. Van nu af aan, totdat ik de hoogste verlichting bereik, zal ik mij niet inlaten met vijandigheid, woede, geldzucht of afgunst. Ik zal het zuivere leven beoefenen en zonde en begeerte vermijden. Met verrukking over de eed van moraliteit zal ik handelen als de Boeddha. Ik streef er niet naar om verlichting te bereiken door een snelle methode, maar ter wille van één enkel voelend wezen zal ik tot het einde blijven. Ik zal de onmetelijke velden zuiveren. Ik zal alle acties van het lichaam en spraak en denkvermogen zuiveren en mij onthouden van daden die niet deugdzzaam zijn.*

Het uitspreken van een dergelijke eed betekent alle wezens redden, alle harts-tochten vernietigen, de waarheid vernemen, om deze te onderwijzen aan

anderen en om alle wezens naar bevrijding te leiden. In de drie juwelen van de theosofische literatuur, *Aan de voeten van de Meester*, *De Stem van de Stilte* en *Licht op het Pad* wordt het pad tot zelfzuivering en de reis naar de tempel van Goddelijke Wijsheid voor ons uitgelegd.

Het pad van transcendentale wijsheid, zoals uiteengezet in *De Stem van de Stilte*, leidt de aspirant naar dat niveau van gevoeligheid en mededogen waar de persoon deze eigenschappen voelt voor alle voelend leven. Het is ook wel beschreven als de 'wijsheid die de persoon naar de andere oever brengt.' Ons wereldlijk bestaan is er één van hoogte- en dieptepunten, waar het denkvermogen voortdurend allerlei emoties en gedachten schept van vrees, woede, ongerustheid, liefde en haat, enzovoort. Er is geen stabiliteit in zo'n denkvermogen. Aan de andere oever komen betekent echter het realiseren van een zuivere, rustige conditie. Het bereiken van dit Wijsheidsbewustzijn is mogelijk door het cultiveren van de 'volmaaktheden' van liefdadigheid (*dana*), zuiverheid of zelfdiscipline (*sila*), geduld (*kshanti*), begeerteloosheid (*viraga* of *vairagya*), noeste arbeid of kracht (*virya*), diepgaande meditatie (*dhyana*) en wijsheid (*prajna*).

De Stem van de Stilte (III, 207-213) verwijst naar *dana* als de sleutel van barmhartigheid en onsterfelijke liefde. Er is geen betere beschrijving van zo'n vriendelijke en liefhebbende geest als die gegeven wordt door de heilige Paulus aan de Korintiërs: *De liefde is lankmoedig, de liefde is goedertieren, zij is niet afgunstig, de liefde praalt niet, zij is niet opgeblazen, zij kwetst niemands gevoel, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij rekent het kwade niet toe.*

Zij is niet blij over ongerechtigheid, maar zij is blij met de waarheid. Alles bedekt zij, alles gelooft zij,

alles hoopt zij, alles verdraagt zij.

De liefde vergaat nimmermeer...

(I Cor.4-8)

De liefde waarnaar hier verwezen wordt is niet louter het geven van aalmoezen, maar het geven van zichzelf, zonder reserves en zonder voorwaarden in dienstbaarheid, zonder enig soort verwachtingen over de vruchten van het handelen. In de *Bhagavad Gita* wordt dat wel aangeduid als zelfloos handelen (*nishkama karma*). Mensen vinden het gemakkelijk om te schenken aan een of ander liefdadig doel, om het geweten te sussen, maar ze vinden het moeilijk om anderen te dienen door met sympathie naar hun problemen te luisteren. Liefde betekent ook ruimhartigheid van geest en het ervaren van gemoedsrust wanneer anderen niet handelen op de manier die wij misschien correct en behoorlijk vinden. Het voorbeeld van Christus die beschutting bood aan de vrouw die beschuldigd werd van overspel en die haar beschermd tegen de mensenmassa die naar voren kwam om stenen (naar haar) te gooien is een indicatie van zulk een liefddadigheid (Joh.8:6-11).

Sila is wel verklaard als *de sleutel van harmonie in woord en daad, de sleutel die de oorzaak en het gevolg vereffent en geen verdere ruimte laat voor karmisch handelen.*

Zij wordt beschreven als goed gedrag.

Zoet geduld dat door niets kan worden verstoord is het cultiveren van die staat van het denkvermogen waar geen ups en downs van het leven, geen successen of mislukkingen, geen pijn de vrede en harmonie van het wezen kunnen beïnvloeden; het denkvermogen blijft als de rustige wateren van een helder doorschijnend meer.

Viraga of *vairagya* is onverschilligheid voor genot en pijn. Het is het besef dat het wereldse leven voorbijgaand is, wat

resulteert in een toestand van kalmte en onverschilligheid voor dingen die mensen normaliter in vervoering brengen. Door een dieper inzicht beseft de aspirant dat genot en pijn illusoir zijn en voortkomen uit onjuiste waarnemingen van de aard van de dingen.

Virya, zoals *De Stem van de Stilte* stelt, *is de onverschrokken kracht die zich, uit het slijk van aardse leugens, een weg bevecht naar de hoogste waarheid.*

Zij is moed in ieder soort beproeving en rampspoed in het leven.

De zesde deugd is *dhyana* of meditatie die leidt tot het besef van het hoger zelf.

De zevende is de staat van wijsheid, de resultante die de aspirant op het Pad ontwikkelt. Sommige geschriften verwijzen naar tien stadia of deugden van ontwikkeling die leiden tot Boeddhaschap (*Avatamsaka Sutra*). De ontwikkeling van deze deugden tot hun volmaking is een inspanning die vele levens omspant.

Aan Dr. Annie Besant werd eens gevraagd: 'Wie zullen de bouwers van de nieuwe beschaving zijn?' Haar antwoord was heel pertinent: *Zij die groeien in het spirituele leven, zij die niet gelukkig kunnen zijn terwijl anderen ellendig zijn, zij wier maaltijden bitter smaken zolang de armen verhongeren, zij wier weelde een last is geworden door de behoeften van de ellendigen en alleen zij die offers brengen opdat anderen gelukkig kunnen zijn.*

Dr. Besant stichtte de Theosophical Order of Service om ervoor te zorgen dat de wijsheidsleringen van theosofie niet alleen maar idealen bleven, maar levend gereedschap om dienst te verlenen aan de minder gefortuneerde leden van de mensheid en aan andere levensvormen. De plicht van de theosoof is het ontwikkelen van de deugden die nodig zijn voor het pad van dienstverlening, door een vastberaden en bewuste inspanning. Het

is ook de plicht om de Goddelijke Wijsheid te vernemen die theosofie is, zodat hij lering kan geven en het denkvermogen kan verlichten van de mensheid die op weg is naar een spirituelere en harmonieuzere levenswijze.

Het advies van de Boeddha voor de ontwikkeling van gevoeligheid, mededogen en liefde door de Bodhisattva behelste het beoefenen van de vier meditaties

van liefde, medelijden, vreugde en gelijkmoedigheid.

Het praktiseren van deze meditaties en het cultiveren van de deugden leidt tot het ontwaken van de Boeddha of het Christusbewustzijn in het hart van de aspirant en zet de persoon op het Pad van de Bodhisattva's of Mahatma's.

Uit: *The Theosophist*, oktober 2011
Vertaling: A.M.I.

Foto's ledendag met Tim Boyd, Dutch Day, 10 augustus 2014

Voormalige en huidige voorzitters van de TVN met Tim Boyd.
Van links naar rechts: Arend Heijbroek (1977-1983),
Wies Kuiper (2002-2009), Ineke Vrolijk (1983-1987),
Tim Boyd, Els Rijneker (2009-heden) en Ali Ritsema (1993-2002).